

2. Закон України "Про благодійництво та благодійні організації" від 16.09.1997 р. № 531/97 ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.sta.gov.ua/zakon.php3.
3. Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне

страхування // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 23. – С. 121.

4. Парій В.Д. Із досвіду організації діяльності обласної лікарняної каси як прообразу правового добровільного медичного страхування / В.Д. Парій // Охорона здоров'я України. – 2001. – № 1. – С. 27–30.

УДК 351.84

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ МОЛОДІ В УКРАЇНІ

Балашов А.М.

кандидат наук з державного управління
докторант Національної академії державного управління при Президентіві України

Annotation

The author concentrates attention on the issue of the day of social position of the Ukrainian young people. The author considers the key aspects of deserving standard providing of young people and young families life. Consisting of the normatively-legal providing of social defense sphere of young people in the Ukraine is analyzed. The author also offers the row of practical suggestions directed on overcoming present and forecast crises in this sphere on the basis of analysis of problems which exist in the field of social defense.

Анотація

Розглянуто актуальні проблеми соціального становища української молоді та ключові аспекти забезпечення гідного життєвого рівня молоді і молодих сімей. Проаналізовано стан нормативно-правового забезпечення сфери соціального захисту молоді в Україні. На основі аналізу проблем, які існують у сфері соціального захисту, запропоновано ряд практичних пропозицій, спрямованих на подолання наявних і прогнозованих криз у цій сфері.

Ключові слова

Державна політика, молодь, соціальний захист, криза, матеріальне забезпечення, комерційні банки, зайнятість, підприємницька діяльність.

I. Вступ

Становлення та самопочуття молоді в соціумі є показником успішності його розвитку і залежить від наявних можливостей реалізації потенціалу нового покоління, адже молодь – одна з найвразливіших груп населення. Амбіції, завищені очікування, пошук власного шляху та бажання самореалізації вступають у протиріччя з браком власного життєвого досвіду та інерцією старших поколінь.

Крім того, формування соціального становища української молоді значною мірою

зумовлюється чинниками матеріального забезпечення.

II. Постановка завдання

Метою статті є аналіз актуальних проблем соціального становища української молоді, вирішення яких зумовить підвищення рівня життя суспільства.

III. Результати

Визначальний вплив економічної складової на загальне становище та соціальне самопочуття молоді підтверджується результатами опитування молоді, проведеного Державним інститутом розвитку сім'ї та молоді в 2006 р. Молодь найбільш стурбована загальним падінням рівня життя – 38,1%, проблемами працевлаштування – 35,2%, а також відсутністю турботи держави про своїх громадян – 30,8%.

Найважливішими також вважаються проблеми: поширення ВІЛ/СНІДу, інфекцій, що передаються статевим шляхом, туберкульозу, гепатиту тощо – 27,8%, високий рівень злочинності – 25,1%, некомпетентність влади – 24,5%, неефективність економічних реформ в Україні – 22,7%, наявність хабарництва і корупції – 20,9%, падіння моралі – 20,6%.

Протягом 2005 р. – першої половини 2008 р. в Україні спостерігалось значне підвищення рівня матеріальної забезпеченості населення. У цей час у структурі доходів зростала питома вага оплати праці й надходжень від підприємницької діяльності, а питома вага пільг та субсидій зменшувалась [1, с. 76].

Очевидно, що з початком фінансової кризи, спаду виробництва, зменшенням ділової активності та зростанням безробіття структура доходів молоді зміниться.

Важливим показником життєвого рівня молоді, молодих сімей є стан забезпечення належними умовами проживання.

Суттєвим чинником покращання ситуації у сфері забезпечення молоді житлом мала б стати Державна програма забезпечення

молоді житлом Державного фонду сприяння молодіжному житловому будівництву.

За підсумками дев'яти місяців 2009 р. найбільш популярна програма цього фонду – надання пільгових довготермінових кредитів молодим сім'ям та самотнім молодим громадянам на будівництво (реконструкцію) і придбання житла – отримала з державного бюджету 31,5 млн грн. Крім того, на цю програму спрямовано 19,8 млн грн коштів, отриманих від повернення раніше наданих кредитів молодим сім'ям, а також залучено близько 28,7 млн грн за рахунок місцевих бюджетів. Усе це дало змогу 290 молодим сім'ям та самотнім молодим громадянам отримати пільгові кредити на житло. Загалом у період з 1998 по 2007 рр. фондом надано 9351 пільговий довготерміновий кредит на будівництво та придбання житла з державного та місцевих бюджетів різних рівнів на загальну суму понад 937 млн грн. Завдяки механізму пільгового кредитування вже збудовано 6211 квартир, з яких 319 введено в експлуатацію у 2008 р. Водночас за останні чотири роки обсяги фінансування програми залишалися практично незмінними. Натомість, вартість спорудження та купівлі житла стрімко зростала. Це призвело до відчутного зменшення щорічної кількості молодих сімей, які отримали пільгові кредити [1, с. 76].

Проектом Закону України "Про Державний бюджет України на 2009 рік" передбачено збільшення фінансування програми пільгових довготермінових кредитів на 20 млн грн за рахунок загального фонду Держбюджету, що загалом складатиме 70 млн грн. Однак навіть ця сума дасть змогу видати у 2010 р. не більше 10 кредитів у кожній області. Крім того, невідомо, коли і в якому обсязі буде затверджено фінансування цієї програми в парламенті.

Слід зазначити, що за роки реалізації Державної програми забезпечення молоді житлом на 2002–2012 рр. вона недофінансована з Державного бюджету України на понад 500 млн грн.

Інша програма фонду – часткова компенсація відсоткової ставки кредитів комерційних банків, наданих молодим сім'ям та самотнім молодим громадянам на будівництво (реконструкцію) і придбання житла – отримала з Державного бюджету за дев'ять місяців 2008 р. 74,2 млн грн. Зазначена сума дала змогу стабільно виконувати фінансові зобов'язання фонду з часткової компенсації, а також укласти 530 нових угод. Загалом, у 2003–2008 рр. фондом укладено 17 740 угод з часткової компенсації відсоткової ставки.

У 2008 р. програма зазнала деякого пожевлення. Для порівняння, за весь 2007 р. нею скористалось лише 205 молодих сімей та самотніх молодих громадян. Проте вве-

дення Кабінетом Міністрів України у 2006 р. деяких обмежень, серед яких – обов'язкове перебування кандидата у позичальники на квартирному обліку, зменшення до п'яти років дії терміну компенсації та скасування додаткових пільг при народженні дітей, продовжує впливати на збереження порівняно низького рівня популярності програми серед молоді і, відповідно, маловідчутні результати її впровадження. Намагання фонду спільно з Міністерством у справах сім'ї, молоді та спорту хоча б трохи пом'якшити занадто сильно ускладнені умови надання часткової компенсації поки що, на жаль, ні до чого не привели. Міністерство фінансів як головний опонент вважає, що будь-яке послаблення умов програми призведе до додаткового навантаження на Державний бюджет, такого небажаного під час нинішньої світової фінансової кризи.

Водночас створення ефективних фінансових механізмів, які забезпечують економічну доступність житла для молодих сімей, підтримку незаможних молодих громадян, у першу чергу, молодих спеціалістів, щодо поліпшення житлових умов, зокрема й за рахунок залучення позабюджетних коштів, збільшить обсяги робіт у будівельній галузі. Пожевлення будівництва розширить внутрішній ринок продукції вітчизняної металургійної промисловості, яка найбільше потерпає внаслідок світової економічної кризи і скорочення зовнішніх ринків, а також стимулюватиме розвиток виробництва будівельних та оздоблювальних матеріалів, вантажоперевезень. Прийняття комплексних заходів збільшення фінансування побудови нових квартир дасть змогу також зберегти робочі місця в будівельній та суміжних галузях, адже одним із пріоритетних напрямів діяльності органів державної влади є сприяння зайнятості населення, передусім молоді [3, с. 34].

Очевидно, що держава повинна гарантувати право на перше робоче місце навіть за відсутності достатнього практичного досвіду, соціально-правових та професійних знань, умінь та навичок у випускників навчальних закладів.

Держава забезпечує надання додаткових гарантій щодо працевлаштування громадянам, які потребують соціального захисту й не здатні на рівних конкурувати на ринку праці, у тому числі молоді, яка закінчила або припинила навчання в середніх загальноосвітніх школах, професійно-технічних або вищих навчальних закладах, звільнилася зі строкової військової або альтернативної служби і якій надається перше робоче місце. Гарантії працевлаштування забезпечуються шляхом бронювання на підприємствах, в установах та організаціях до 5% загальної кількості робочих місць [2, с. 23].

Проте практика останніх років щодо бронювання роботодавцями робочих місць показує, що робота на них є неprestижною й малооплачуваною, а отже – не викликає зацікавленості в молоді. Так, з-поміж осіб, які були працевлаштовані на заброньовані робочі місця, заробітну плату на рівні мінімальної отримувала половина працівників, нижче прожиткового мінімуму – кожний третій, нижче середньої заробітної плати – кожен четвертий і лише 5% отримували заробітну плату, яка наближалася до середнього рівня.

Однією з причин безробіття серед молоді є невідповідність ринку освітніх послуг, що сформувався впродовж останніх років, справжнім потребам ринку праці. Особливо небезпечна ситуація склалася з нестачею кваліфікованих кадрів у різних галузях промисловості. Водночас очікуються масові скорочення спеціалістів на промислових підприємствах – металургійних, машинобудівних, хімічних тощо. Очевидно, що дисбаланс на ринку праці держава має вирішувати шляхом розширення програм підготовки та перепідготовки за професіями і спеціальностями, які користуються попитом у роботодавців.

Результативною формою сприяння зайнятості молоді є розвиток підприємницької діяльності. Загалом підприємництво і, в першу чергу, мале підприємництво, відіграє в суспільстві не стільки економічну, скільки соціально-економічну функцію, забезпечуючи створення нових робочих місць без надмірного навантаження на суспільні ресурси, перекладаючи економічний ризик на самих суб'єктів підприємницької діяльності. Державна політика щодо малого підприємництва в країнах Європейського Союзу своєю метою ставить досягнення кількісних показників, а на наступних етапах – збереження темпів щорічного створення нових суб'єктів. Це забезпечується як шляхом стимулювання процесу залучення до самостійної економічної діяльності окремих груп населення (безробітні, жінки тощо), так і розширенням сфер діяльності малого підприємництва (стимулювання зовнішньоекономічної діяльності, трансферу технологій, доступу до держзакупівель тощо).

Серйозною перешкодою для молодих людей, які бажають організувати власний бізнес, є проблема обмеженого доступу підприємців до інформації щодо кредитування малого бізнесу. Крім того, в країні наявна обмеженість кредитних ресурсів.

IV. Висновки

Першочерговим завданням держави у сфері підтримки підприємницьких ініціатив молоді є створення сприятливого бізнес-клімату, сприяння започаткуванню власної справи, полегшенню доступу на ринок – так званого “входу на ринок”, створення ефективного механізму залучення іноземних креди-

тних ресурсів для фінансування програм мікрокредитування для молодих підприємців.

Забезпечення соціального становлення й розвитку молоді, реалізація її конституційних прав та свобод потребують посилення координації зусиль держави й громадськості в цьому напрямі, обумовлює необхідність прийняття Верховною Радою України Закону “Про загальнодержавну цільову соціальну програму “Молодь України” на 2009–2015 роки”. Ця програма має розвивати напрями розвитку соціальної політики стосовно молоді, викладені в Законі України “Про Загальнодержавну програму підтримки молоді на 2004–2008 роки” (термін дії якого закінчується), та має сприяти, насамперед, її соціальному захисту, зменшенню впливу негативних явищ, що виникають у ході реформування суспільства та під час економічної кризи.

Основною небезпекою розвитку кризової ситуації у сфері соціального захисту молоді в умовах стрімкого зростання стандартів споживання при обмежених можливостях та матеріальних умовах більшості молодих людей є формування “комплексу незадоволеності”. Наявність такого комплексу на тлі неможливості швидкої самореалізації призводить до того, що частина молоді не може самовизначитись, знайти себе, а отже, вдається до протестної, а часом й антисоціальної поведінки.

Одним із варіантів вирішення соціальних проблем української молоді є здійснення систематичних заходів за рахунок бюджетних коштів державними установами. Це забезпечує централізацію процесів, контроль та звітність, проте призводить до надмірної опіки молоді з боку державного апарату, потребує концентрації великого обсягу бюджетних коштів, запровадження значної кількості державних пільг стосовно молоді, що може викликати незадоволення інших категорій населення.

Другим варіантом є відхід від патерналістської моделі державної політики щодо молоді та розширення співпраці з громадськими і благодійними організаціями, запровадження ефективних механізмів партнерства та взаємодії. Такий підхід цілком виправдав себе в країнах Європейського Союзу. Методичне сприяння з боку держави молодіжним організаціям, залучення коштів місцевих бюджетів для фінансування молодіжних програм, створення нових механізмів стимулювання будівництва доступного житла для молоді, впровадження дієвої системи гарантування першого робочого місця та підтримка підприємницьких ініціатив молоді здатні не тільки зняти соціальну напругу в молодіжному середовищі, а й надати нову енергію розвитку суспільства. Адже молодь є найкреативнішою частиною соціуму, яка, формуючи в ньому свій соціально-еконо-

мічний статус, безпосередньо впливає на розвиток усіх сфер життєдіяльності.

Література

1. Орлов В.В. Основні напрямки діяльності органів виконавчої влади як суб'єктів державного управління у сфері державної молодіжної політики в Україні / В.В. Орлов // Економіка та держава. – 2008. – № 3. – С. 75–77.

2. Соціальні проблеми працевлаштування молоді / О.М. Балакірєва (керівник авт. кол.). В.В. Онікієнко, О.В. Валькована та ін.. – К. : Державний інститут проблем сім'ї та молоді, 2004. – 144 с.
3. Хмелярчук М.І. Зайнятість і соціальний захист молоді : монографія / М.І. Хмелярчук ; НАН України, Ін-т регіон. досліджень. – Л., 2003. – 126 с.

УДК 332.871

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ В СФЕРІ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

Беззубко Л.В.

доктор наук з державного управління, професор

Конєва Г.М.

аспірант

Донбаська національна академія будівництва і архітектури

Annotation

This article deals with the problems of development of management in the sphere of housing property and some ways of their solving.

Анотація

Досліджено напрями вдосконалення державного управління в сфері житлово-комунального господарства.

Ключові слова

Державне управління, реформування, житлово-комунальне господарство.

I. Вступ

Необхідність реформування економічних відносин у житлово-комунальному господарстві гостро відчувалася вже протягом багатьох років. Перехід у сфері житлово-комунального господарства від адміністративної економіки до ринкової, приватизація і реорганізація державних підприємств викликали необхідність змін у системі управління галуззю та взаєминах між її учасниками.

Головним завданням реформування є створення ефективного ринкового механізму функціонування житлово-комунального господарства (далі – ЖКГ) і підвищення рівня обслуговування споживачів.

Встановлено, що необхідність здійснення процесу демонополізації ЖКГ і створення відповідних умов для формування конкурентного середовища в житлово-комунальному господарстві передбачає необхідність зміни взаємин між споживачами, виробниками і посередниками у сфері надання послуг ЖКГ.

Поступово збільшується роль органів державної влади в процесі реформування ЖКГ на всіх рівнях. Виникають нові альтернативні форми організації в цій системі, що

виконують різні функції, які спрямовані на забезпечення житлово-комунальних послуг населенню на певній території.

Все це доводить актуальність і необхідність дослідження зазначених проблем на державному та місцевому рівнях як у теоретичному, так і практичному аспектах.

Актуальність проблеми зумовила пильну увагу до неї широкої громадськості. Питання вдосконалення механізмів управління на державному, регіональному та місцевому рівнях у сфері ЖКГ висвітлені в працях В. Бабича, М. Баймуратова, В. Дорофієнка, В. Ігнатова, С. Корнейчука, В. Малиновського, В. Пархоменко, Л. Сушинського, В. Чиркіна, В. Шаповала та ін.

Наукові здобутки цих та інших учених і практиків мають важливе значення. Проте проблема державної політики у сферах управління розвитком житлово-комунального господарства потребує подальшого дослідження, оскільки докорінно змінилися внутрішні й зовнішні умови функціонування цієї сфери життєдіяльності українського суспільства.

Численні дослідження з відповідної проблематики створюють передумови для успішного пошуку шляхів формування ефективних механізмів управління ЖКГ. Реалізація цих передумов потребує критичного усвідомлення існуючого теоретичного і практичного багажу знань та розроблення на цій основі нових підходів до вдосконалення державних механізмів у реформованій житлово-комунальному господарстві.

II. Постановка завдання

Метою статті є обґрунтування теоретичних і практичних рекомендацій щодо напрямів вдосконалення державних механізмів